

MERDEKA

Nr 54 - oktober 2012

ÖSTTIMOR

Information

Östtimors nya regering

Regeringsbildningen ledde till våld och en ny koalition under ledning av Xanana Gusmão. Som ledare för parlamentets största parti fick han först uppdraget av president Taur Matan Ruak. Utan egen majoritet var Gusmão tvungen att få till stånd en koalition och det blev med PD och Frente Mudança.

När den förra koalitionsregeringen bildades kände Fretilin, som största parti, sig förbigånget och betraktade regeringen som "olaglig". Så icke den här gången.

Många talade efter valet om möjligheten att bilda en stor koalition mellan CNRT och Fretilin, en enhetsregering för att få fart på utvecklingen, och inom Fretilin hade många förhoppningar om en inbjudan till koalitionsförhandlingar. Andra varnade för att detta skulle minska den parlamentariska kontrollen av regeringen och leda till ökad korruption. Och korruption är ju ett av Östtimors stora problem.

Den 15 juli, en vecka efter valet, höll CNRT en stor konferens i Dili för att diskutera regeringsbildningen. Gusmão lade fram tre alternativ: att CNRT går i opposition, att CNRT och Fretilin bildar regering och att CNRT bildar regering tillsammans med PD och Frente Mudança. Men han sade också att han inte ville ha en

koalition med Fretilin, ty det skulle ge en svag opposition.

Efter konferensen var det klart att den bestämt sig för att försöka bilda en koalition med det nya parlamentets två små partier, PD och Frente Mudança.

En parlamentsledamot från Fretilin, Estanislau da Silva, sade att han inte var besviken över konferensens beslut. "Vi skulle ha velat bidra", sade han. "Vi har erfarenhet. Men det är deras beslut."

På kvällen efter konferensen bröt oroligheter ut i Hera utanför Dili. Ungdomar kastade sten på bilar och ett antal bilar brändes. En ung man sköts till döds av polisen. Våldet utlöstes av några uttalanden under den i TV direktsända konferensen, som av anhängare till Fretilin ansågs som djupt stötande.

Efter att presidenten den 25 juli godkände att koalitionen mellan CNRT, PD och Frente Mudança bildar regering förhandlades den fram och installerades den 8 augusti. Formellt kallas den nya regeringen för den femte konstitutionella regeringen. Den har fler medlemmar än den förra regeringen, 17 ministrar, 11 vice ministrar och 25 statssekreterare. Utöver medlemmar ur de tre koalitionspartierna, så ingår ett antal oberoende medlemmar, fast några av dem är i själva verket medlemmar

Fortsättning på sidan 5

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Östtimors nya regering	1
Redaktören har ordet	3
Nytt parlamentslandskap	3
Systematiskt våld i Västpapua	4
FN-chefen i Östtimor	6
Utrikesminister Clinton i Indonesien	7
Film om "Balibo five"	8

Skanna och surfa till Östtimorkommitténs webbplats

A 2012-10-04

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer
Lösnummer 35 kronor
Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms v 12, 2 tr
171 60 SOLNA
Tel 08-27 24 27
epost pren@osttimorkommitten.se
Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryck:
Ågrenshuset Produktion AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonsspriser på begäran

Redaktören har ordet

Sent omsider kommer här årets tredje nummer av Merdeka & ÖsttimorInformation. Den viktigaste nyheten vi skriver om är parlamentsvalet den 7 juli och den efterföljande regeringsbildningen. Bara fyra partier valdes in i parlamentet mot sju år 2007. Inget parti erhöll egen majoritet och därför fick Nationella kongressen för timoresisk återuppbyggnad (CNRT) bilda regering tillsammans med Det demokratiska partiet (PD) och Frente Mudança. I stort sett gick valet lugnt och ordnat till, vilket är av betydelse för att befästa demokratin i landet. Valdeltagandet var 75%.

Till innehållet om Östtimor hör även en redogörelse för FN-chefen Ban Ki-moons besök i augusti, varav

huvuddelen utgörs av hans tal i parlamentet. En tillbakablick på upptakten till Indonesiens invasion 1975 görs i den sista artikeln som redogör för filmen om "Balibo five" - de fem utländska journalister som sköts ihjäl av indonesiska soldater den 16 oktober 1975.

Västpapafrågan uppmärksammas mycket sällan i svensk press och därför är det glädjande att journalisten och författaren Thomas Peterssons artikel i Göteborgs-Posten från den 17 juni är med här. Tyvärr ger artikeln ingen anledning till optimism för utvecklingen i området, där läget är fortsatt låst.

Gabriel Jonsson

Nytt parlamentslandskap

Parlamentsvalet i Östtimor den 7 juli ledde överraskande till ett helt nytt landskap i parlamentet. Av de 23 registrerade partierna var det bara fyra som nådde över treprocent-spärren, CNRT, Fretilin, PD och Frente Mudança. I det förra parlamentet var sju partier representerade.

CNRT, Nationella kongressen för timoresisk återuppbyggnad, som ledde den förra regeringen och hade 18 platser i det förra parlamentet, fick nu inte mindre än 30 mandat och blev det största partiet med 36% av rösterna. Fretilins röstandel blev 30% och det gav 25 mandat, fyra mer än i det förra parlamentet. Det demokratiska partiet (PD), som leds av parlamentets talman Fernando La Sama de Araujo och stöddes av den före presidenten José Ramos-Horta, fick 10% och åtta mandat. Frente Mudança, som är en utbrytning ur Fretilin och leds av vice premiärministern Jose Luis Guterres i den gamla regeringen, fick med sina 3% röster de återstående två mandaten.

Valdeltagandet var högt, 75 %, med tanke på att man endast kunde rösta på den ort i vilken man var registrerad. I valet var det 50.000 nya röstberättigade jämfört med valet 2007 senast.

Analysen av den regionala fördelningen av rösterna visar att Fretilin, den gamla fronten för Östtimors självständighet under ledning av tidigare premiärministern Mari Alkatiri, ökade sin röstandel i de västra regionerna men tappade något i de östra. Vi tycker att detta är glädjande eftersom det visar på en minskad regional splittring i landet. Frente-Mudança fick sina mandat tack vare 10% av rösterna i enklaven Oecusse, vilket avspeglar den lokala profilen hos statssekrete-

raren för Oecusse och tidigare ambassadören i Australien, Jorge Teme. Även i Baucau och Liquica gjorde partiet ett gott resultat.

Man kan väl säga att den gamla regeringen med premiärministern Xanana Gusmão i och med resultatet fick väljarnas förtroende att fortsätta sitt arbete i enlighet med den nationella strategiska utvecklingsplanen, även om det naturligtvis alltid är lättare för ett regeringsparti att få ut sitt budskap. Professor Michael Leach från det australiska Swinburne-universitetet säger att resultatet visar en konsolidering av Östtimors partisystem. "Vi ser hur människorna samlas bakom de två ledande partierna och vi ser att ett tredje parti fått ett rimligt antal röster."

En annan glädjande sak med valet var frånvaron både av betydande våldsgärningar och oegentligheter i valförloppet. Det var ett mycket stort antal utländska valövervakare, som iakttog det. Två, Carl Blomberg och Lars Lagergren, kom från Sverige och deltog i EU:s observatörsdelegation. De var i Ainaro-distriktet, som ligger i sydväst. EU-delegationen var två månader i Östtimor.

De oegentligheter som rapporterats har varit av det slag som ofta förekommer vid val och beror på bristande kunskap och osäkerhet hos valförrättarna, till exempel svårigheter för personer med nedsatt syn eller rörelseförmåga att använda valbåsen, partirepresentanter för nära vallokaler och slarvig hantering av röstsedlarna.

EU-delegationens ledare, Fiona Hall, lade fram dess slutrapport vid en presskonferens i Dili den 28 september. Rapporten innehåller också delegationens rekommendationer för framtida val.

Tommy Pollák

Prenumerera på Merdeka & ÖsttimorInformation genom att sätta in prenumerationsavgiften 125 kronor på plusgirokonto 1 81 92-5 och ange *Prenumeration*, namn och adress på talongen.

Systematiskt våld i Västpapua

Sedan 1960-talet har svenska regeringar gett sitt tysta stöd till Indonesiens systematiska förtryck av befolkningen i Västpapua. Nu har den svenska regeringen gått ett steg längre och ställer sig i framkant bland de länder som öppet omfamnar det ekonomiskt expanderade Indonesien. I en intervju i den engelskspråkiga tidningen Jakarta Post hyllar Sveriges ambassadör i Jakarta, Ewa Polano, närmast reservationslöst den indonesiska demokratin.

Det svenska omfamnandet av Indonesien fördöms av den välrespekterade brittiska människorättsorganisationen Tapol – med tanke på den våldsamma utvecklingen i Västpapua.

Västpapua (den västra delen av ön Nya Guinea) blev en del av Indonesien genom en FN-övervakad folkomröstning 1969 som tillhör ett av 1900-talet stora internationella svek. Endast en bråkdel av den papuanska befolkningen tilläts rösta.

Inför den indonesiska diktaturens soldater tvingades samtliga 1.025 papuanska representanter att säga ja till att bli en del av Indonesien. Sverige var ett i raden av de länder som i FN:s generalförsamling godkände att demokrati är lika med vapenmakt.

Sedan dess har internationella bolag i samarbete med den indonesiska regimen tagit för sig av Västpapuas enorma naturtillgångar.

På 1970-talet var våldet som mest omfattande. Då ska napalm ha fällts över papuanska byar som inte fann sig i sakernas tillstånd.

Den indonesiska militären har fortsatt att med våld upprätthålla koloniseringen och den rådande politiska och ekonomiska ordningen. Det hela har alltid varit en högst ojämn kamp.

Sverige har hela tiden gett Indonesien sitt fulla stöd och också fått ta del av den ekonomiska utsugningen.

Lundin Petroleum har intressen inom oljeindustrin. Svenska Sandvik har 350 anställda vid Grasberggruvan, världens största guldfyndighet.

Gruvan drivs av det skandalomsusade amerikanska bolaget Freeport McMoran och skyddas av den indonesiska militären. Sandviks uppgift är att förse gruvbolaget med utrustning och service.

De svenska pensionsfonderna AP-fonderna har i sin tur investerat stora summor i aktier i Freeport McMoran.

Den indonesiska diktatorn Suhartos fall i maj 1998 har inte inneburit några avgörande skillnader för den papuanska befolkningen. Indonesien fortsätter att styra området med vapenmakt.

Det utvidgade självstyre som utlovades i början av

2000-talet, har inte fått någon verklig innebörd. Papuanska protester stoppas med våld. Blodet fortsätter att flyta.

Det finns ett systematiskt mönster i våldsutövningen, som är oberoende av vem som för stunden råkar vara Sveriges ambassadör i Jakarta.

Strax efter Suhartos fall 1998 sköts dussintals protesterande papuaner ihjäl på ön Biak. Kropparna fördes ombord på ett krigsfartyg och sänktes till havs.

I november 2001 mördades den civila självständighetsledaren Theys Eluay av indonesiska militärer och den expanderande papuanska självständighetsrörelsen kom av sig.

I december 2009 sköts Kelly Kwalik, den mest framträdande ledaren inom den väpnade papuanska motståndskampen, ihjäl av en specialstyrka inom den indonesiska polisen.

Hösten 2011 inträffade ett flertal dödsjutningar vid Freeports guldgruva och uppemot 10 000 arbetare strejkade under flera månader på grund av de usla lönerna.

I oktober 2011 hissades den förbjudna papuanska flaggan Morgonstjärnan vid en kongress i provinshuvudstaden Jayapura och självständighet fördes på tal; den indonesiska militären ingrep som så många gånger förr och många papuaner greps, flera sköts ihjäl och kongressarrangörerna dömdes senare till fängelse.

I artikeln i Jakarta Post hyllar Ewa Polano president Susilo Bambang Yudhoyono och den fantastiska plattform för demokrati som han har skapat. Om Västpapua inte ett ord.

Sveriges omfamnande av Indonesien handlar i grunden om affärer och svenska egenintressen. Indonesien är världens fjärde folkrikaste land och expanderar ekonomiskt. För den som håller sig i framme finns mer pengar att tjäna. Allra mest i det naturresursrika Västpapua. En stor del av regnskogen är fortfarande orörd.

Sverige står nu i framkant. Det är tid för applåder, inte kritik. Den för detta oljeexploatören Carl Bildt, Sveriges nuvarande utrikesminister, gjorde en snabbvisit i Indonesien i april 2008. Handelsförbindelserna ska stärkas och Sverige avancerar.

Vid ett besök i Västpapua i juni 2011 uttalade Ewa Polano svenskt intresse av att samarbeta inom gruvsektorn.

Nästa år väntas Susilo Bambang Yudhoyono under pompa och ståt besöka Stockholm.

Den indonesiske presidenten och före detta generalen är, enligt Ewa Polano och artikeln i Jakarta Post, inbjuden av kung Carl XVI Gustaf. Syftet är att stärka relationerna mellan Indonesien och Sverige.

Att lyssna till de exilpapuaner som sedan 1970-talet bor i Sverige har varit mindre intressant.

När det nationella egenintresset ska värnas står den papuanska verkligheten inte högt i kurs.

Intervjun med den svenska ambassadören publicerades i Jakarta Post på den svenska nationaldagen, den 6 juni.

Samma dag kunde Jakarta Posts läsare sorgslustigt nog ta del av en artikel av Putri Kitnas Inesia, verksam vid det indonesiska fredsinstitutet ITP.

Putri Kitnas Inesia har arbetat med humanitärt bistånd på plats i Västpapua under de tre senaste åren och i artikeln redogörs initierat för den dystra utvecklingen i området.

Rubriken till artikeln löd ”Papua Stable? Not in

Your Wildest Dreams” och utgjorde en skarp kontrast till den artikel som byggde på intervjun med Ewa Polano: ”Sweden Optimistic Over RI’s [Indonesiens] Human Rights”.

Sveriges okritiska hyllande av den indonesiska demokratin är särskilt beklämmande med tanke på de senaste veckornas tilltagande våldsamheter i Västpapua.

Bara två dagar efter tidningsintervjun med Sveriges representant i Jakarta, uppmanade människorättsorganisationer i både Nya Zeeland och Australien sina regeringar att agera för att få stopp på det tilltagande våldet.

Thomas Petersson

Journalist och författare till två böcker om Västpapua.

Artikeln har tidigare varit publicerad i *Göteborgs-Posten* den 17 juni 2012.

Fortsättning från sidan 1

mar av partier som inte fått plats i det nya parlamentet.

Enligt vissa uppgifter hade Xanana Gusmão föreslagit en kvinna som försvarsminister, men president Taur Matan Ruak, som ju var överbefälhavare tidigare, hade protesterat, varför Cirilo José Cristovão blivit försvars- och säkerhetsminister. I den förra regeringen var det premiärministern som också var försvars- och säkerhetsminister.

Här kan vi tillägga att av de nio medlemmarna i parlamentets försvars-, säkerhets- och utrikeskommitté, kommitté B, är tre kvinnor och en av dessa, Maria Lurdes Martins de Sousa Bessa, är ordförande.

Xanana Gusmão är premiärminister igen, Emília Pires är fortsatt finansminister och José Luis Guterres utrikes- och samarbetsminister. Ny justitieminister, efter att den förra dömts för maktmissbruk, är Deonísio Babo, CNRT:s generalsekreterare. Jorge Teme från Frente Mudança är ny minister för statsförvaltningen.

I bland annat veckotidningen *Tempo Semanal* framfördes kritik mot den nya regeringens sammansättning dels för att den är för stor, dels för att flera av ministrarna är släkt.

I sitt installationstal i parlamentet sade Xanana Gusmão att den nya regeringen kommer att fortsätta att förverkliga de program och reformer som påbörjades av den förra regeringen. Han sade också att "den verkliga rikedom hos vår nation är vårt folk och därför är det en nyckelfråga att maximera hälsa, utbildning, kultur och livskvalitet för timoreser för att skapa en rättvis och framåtsträvande stat". Och förtydligade detta med att "investera i förbättringar på två nyckelområden, hälsovård och utbildning". Gusmão talade också om investeringar i infrastrukturen för att tillhandahålla el 24 timmar om dygnet alla dagar för alla timoreser samt om utveckling av sydkusten för en bas för olje- och gasindustrin.

Den nya regeringens program, som alltså bygger på den strategiska utvecklingsplanen för tiden fram till 2030, antogs av parlamentet den 14 september efter tre dagars debatt. Programmet är tillgängligt på internet från <http://timor-leste.gov.tl/?cat=32&lang=en>.

Ur Gusmãos tal i FN:s generalförsamling den 25 september citerar vi gärna några stycken avseende den nya regeringens ståndpunkter.

”Idag har vi en plan, en vision, ett mål - att omvandla Östtimor från ett låginkomstland till ett mellaninkomstland 2030. Vi vill bli ett välstående och tryggt land med en frisk och utbildad befolkning med kvalificerade anställningar för alla.

Men på kort sikt, 2015, kommer Östtimor inte att uppfylla millenniemålen. För närvarande är Östtimors största utmaning att bekämpa fattigdom - en utmaning som vi delar med över en miljard människor på vår planet.

Tyvärr så lever omkring 20% av världens befolkning under extrema fattigdomsförhållanden. Hunger och brist på tillgång till vatten kommer att förbli oöverstigliga utmaningar. Mödrar och barn i hela världen kommer också fortsättningsvis att tragiskt nog dö på grund av bristande tillgång till även de mest grundläggande behoven.

Olyckligtvis är detta de aktuella förutsägelseerna för 2015.

Så det var mycket lämpligt av Förenta Nationernas generalsekreterare att skapa en högnivåpanel för att hjälpa till att sätta upp nya riktlinjer för tiden efter 2015. Jag måste erkänna att jag är stolt över att se en timoresisk kvinna, vår finansminister Emilia Pires, förtjänstfullt utsedd till medlem av panelen.”

Tommy Pollák

FN-chefen i Östtimor

FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon inledde den 15 augusti sitt tvådagarsbesök i Östtimor med att möta den nyvalde presidenten Taur Matan Ruak som tidigare var arméchef och gerillakämpe. Ban förklarade vid ankomsten att Östtimor är kapabelt att av egen kraft bevara lugnet, alltså utan utländska trupper, vid en tidpunkt då landet förbereder sig för att de sista av nästan 1,300 utländska fredsbevarare ska resa hem i slutet av året. Bedömningen är baserad på en utvärderingsgrupps rekommendation. Även om Östtimor inte behöver FN:s fredsbevarande operationer längre kommer FN att stanna kvar i landet för andra ändamål.

Ban sade vidare att alla förövare av brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser måste ställas inför rätta i domstol och tillade att han och Taur Matan Ruak hade diskuterat frågan. Han betonade att utan att brott mot en civilbefolkning behandlas i en domstol, kan politisk stabilitet inte vara hållbar.

Generalsekreterarens tal i parlamentet

Boa tarde, hau haksolok mai iha Dili [Tetun för: God eftermiddag, jag är glad över att vara här i Dili.]

...

Det här är mitt andra besök till Östtimor som Förenta Nationernas generalsekreterare - och mitt andra tillfälle att tala inför parlamentet.

Jag var senast här 2007. Fem år senare återvänder jag till samma kammare, men till ett nytt Östtimor.

Idag är Dili mycket mer livfyllt och säkrare. Landets ekonomi växer. Privata företag startas. Utveckling är på gång.

...

Jag vill lovorda det timoresiska folket för att ha gått till valurnorna på ett fredligt och ordningssamt sätt - och jag är mycket uppmuntrad av att valresultaten godtogs av alla och lett till bildandet av en ny regering och öppnandet av det här nya parlamentet.

Alla dessa framsteg återspeglar Östtimors starka engagemang för demokratiskt styre, laglydnad och uppbyggnaden av en säker och stabil framtid.

Det är framför allt er, Östtimors ledares och folks, förtjänst.

Jag ville komma hit till detta folkets hus för att hedra era insatser efter återupprättandet av självständigheten för tio år sedan - och tioårsdagen av ert medlemskap i Förenta Nationerna.

Men på många sätt så börjar det svåra [arbetet] nu - och det börjar precis här i den här kammaren. Och det börjar med er.

Som valda parlamentariker har ni bevärdigats med ett allvarligt förtroende.

Ni har ett stort ansvar för att debattera frågor ... att lyssna till andra synpunkter ... att förena olika synpunkter ... och att spegla alla timoresers viljor och bekymmer.

De förväntar sig att samarbeta för att uppnå gemensamma mål och för att bygga ett bättre samhälle för alla människor i Östtimor.

De kräver ansvariga och öppna institutioner som fortsätter att utrota korruption och arbeta för det gemensamma bästa.

Tillsammans kan ni identifiera gemensamma utmaningar:

De omfattar hopp och tillfällen för unga människor ... och omhändertagande av de äldre och missgynnade grupper.

Ni måste använda de tillgängliga naturresurserna på bästa sätt ... och fortsätta reformera rättsväsende och säkerhetssektorn.

Och ni strävar att stärka era regionala kontakter genom era viktiga ansträngningar att gå med i ASEAN.

Jag väddar till er att behålla fokus på dessa övergripande mål i en anda av samarbete.

Förenta Nationerna kommer att fortsätta att vara er partner, när ni smider en ny framtid.

Och när vi tillsammans ser på några av de stora utmaningarna i vår tid, så tror jag att Östtimor har mycket att dela med världen.

Låt mig peka på tre områden.

För det första, att befrämja utveckling.

Händelserna i och erfarenheterna från de gångna åren har övertygat mig om att vi behöver tänka om i vår inställning till utveckling. Tillväxt är inte nog. Vi behöver en inkluderande tillväxt som minskar ojämlikheter - tillväxt som integrerar ekonomiska, sociala och miljömål i stället för tillväxt som ställer dessa mot varandra.

Det är därför vi har gjort hållbar utveckling till Förenta Nationernas ledande prioritet.

2015 års frist för att uppnå millenniemålen närmar sig snabbt - och FN har förutsatt sig att hjälpa stater att göra så stora framsteg som möjligt de kommande tre åren.

Samtidigt måste vi börja definiera ett ramverk för utvecklingen efter 2015.

Östtimors röst och erfarenhet är viktiga. Och jag var glad över att er finansminister Emilia Pires tackade ja

till min inbjudan att delta i min globala högnivåpanel av framstående personer för utvecklingsplanen efter 2015.

För det andra, ni har mycket att bidra med för att främja fred och säkerhet.

Östtimor rör sig från att vara mottagare av Förenta Nationernas fredsbevarare till en aktiv bidragsgivare. Era modiga styrkor tjänstgör från Sydsudan till Mellersta Östern. Jag vill också tacka Östtimor för dess ledarskap i g7+, som ger en plattform för att belysa de särskilda behoven hos bräckliga och konflikttrabbade länder runt jorden - vilket är så viktigt för att befästa fred.

För det tredje, att ge kvinnor och unga människor kraft.

Jag vill ge det här parlamentet mitt erkännande för att det säkrat att minst en tredjedel av ledamöterna är kvinnor. Och timoresiska kvinnor utgör nu nästan 20 procent av landets poliskår.

Naturligtvis är ett av de bästa sätten att stärka en ung, dynamisk demokrati att stärka dess unga, dynamiska medborgare.

I morgon kommer jag att tala till universitetsstudenter och betona utbildning som en byggsten för varje samhälle. Utbildning är kärnan i ekonomisk utveckling.

Bättre utbildning betyder mer produktivitet och mindre fattigdom ... mer ekonomisk aktivitet och mindre arbetslöshet.

Bättre utbildning betyder bättre hälsovård och mindre undernäring, färre hälsoproblem för mödrar, färre utsatta för sjukdomar.

Kort, utbildning skapar anständiga arbeten, möjligheter och hopp för en nation.

Det är därför jag är här nu, tillsammans med UNESCO:s generaldirektör Irena Bokova och Förenta Nationernas särskilde utsände för global utbildning Gordon Brown, tidigare premiärminister i Storbritannien.

Jag är säker på att med mitt politiska ledarskap och deras politiska ledarskap kan vi mobilisera nödvändigt politiskt medvetande och nödvändiga resurser. Och jag är glad över att kunna meddela att vi har tagit Östtimor som vårt första land att ta upp den här utbildningsfrågan som vår högsta prioritet.

Det finns ingen gräns för Östtimors framtid om ni fortsätter att visa ett starkt engagemang för demokratiska värden, meningsfullt deltagande, fred och stabilitet.

Det är i denna positiva atmosfär som Förenta Nationerna förbereder tillbakadragandet av UNMIT vid årets slut.

Vi har konsulterat ett brett spektrum av timoresiska partner om en ny form för engagemang i Östtimor med tanke på UNMIT:s förväntade avresa.

Förenta Nationerna själva har vunnit så mycket från vår relation med Östtimor genom åren.

När FN nu minskar sitt avtryck i landet fortsätter ni att vara ett globalt exempel för att framgångsrikt resa sig ur konflikt till bestående fred.

När vi formar vår nya relation kan Östtimor räkna med Förenta Nationernas stadiga stöd, när ni går framåt.

Ni har börjat en viktig resa som kommer att forma Östtimor för de kommande generationerna.

Det kommer att ta tid och tålamod och hårt arbete.

Processen är inte en spurt. Den är ett maratonlopp.

Men Östtimor vet ett och annat om maratonloppet.

Jag var närvarande vid Londonolympiadens öppningsceremoni.

Jag var där när era maratonlöpare - Augusto Ramos Soares och Juventina Napoleao - kom in på stadion, stolt representerande Östtimor på den globala arenan.

Världen såg mer än två olympiska löpare, vi såg den timoresiska andan av självständighet, hängivenhet, uthållighet i full blom.

I dem såg jag vad jag nu känner i det landet - en beslutsamhet att ha stora drömmar ... ett löfte att fortsätta sträva mot målen ... och ett åtagande att dela er styrka med världen.

Östtimors folk är på rätt spår för välstånd, säkerhet och stabilitet för alla.

Och som alla bra maratonlöpare, vet jag, att ni framgångsrikt kommer att nå mållinjen.

Tack så mycket, Obrigado.

Under besökets andra dag deltog FN-chefen i Timor-Leste Fragility Assessment Workshop. Där behandlades konstellationen g7+ med 17 medlemsländer, "the New Deal" för att höja biståndets effektivitet i dessa länder och uppnå uthållig utveckling samt vägar till återhämtning i konflikttrabbade länder. Finansminister Emilia Pires sade att Östtimor har gått från sårbarhet till återhämtning: fredsarbete har skapat fred och stabilitet.

Gabriel Jonsson & Tommy Pollák

Utrikesminister Clinton i Indonesien

Under sitt Asiensbesök i september kom USA:s utrikesminister, Hillary Clinton, till Jakarta och träffade Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono (SBY). Enligt Detik News den 5 september tog hon i

samtalet med SBY upp frågan om våld och demokrati i Papua samt föreslog en dialog mellan Indonesiens regering och befolkningen i Västpapua.

Hendrik Amahorseja

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

Film om "Balibo five"

I Merdeka nr. 44 skrev jag att Tony Maniatys kritikerrosade bok *Shooting Balibo: Blood and Memory in East Timor* då nyligen hade blivit filmatiserad med titeln "Balibo". Denna 106 minuter långa spelfilm finns nu med undertexter på svenska och är en djupt deprimerande och skakande skildring av upptakten till den indonesiska invasionen av Östtimor den 7 december 1975. I filmens början sägs det att det är en sann berättelse som skildras. I slutet framkommer det att den är baserad på journalisten Jill Joliffes bok *Balibo: Cover-up*, något som således strider mot den angivna uppgiften i nr. 44.

Temat är de mycket omtalade morderna den 16 oktober 1975 på journalisterna Greg Shackleton och Tony Stewart från Australien, nyzeeländaren Gary Cunningham samt britten Brian Peters och Malcolm Rennie som hade rest till Östtimor för att rapportera om Indonesiens aggressionspolitik. Indonesiens officiella version av händelsen är att de så kallade Balibo five föll offer för korseld mellan indonesisk militär och soldater från Östtimors största parti Fretilin och att händelsen är ett avslutat kapitel. Den pensionerade översten Gatot Purwanto, som var vittne till morderna, har dock uppgivit att de berodde på skottlossningen från huset journalisterna vistades i. Ögonvittnen hävdar att det var regelrätta avrättningar och offrens anhöriga har länge hävdats att den indonesiska versionen, som också Australiens regering anslutit sig till, är en lögn. I filmen skildras händelsen som mord utförda av indonesiska militärer.

Hela händelseförloppet berättas genom den australiske journalisten Roger East. I Darwin träffar East Fretilins utrikesminister José Ramos-Horta och får därmed reda på Balibo-morden som Australiens regering höll tyst om. Horta uppmanar därför East att åka till Östtimor vid en tidpunkt då gränsstrider pågick och en indonesisk invasion var väntad. East reser från Dili till gränsstaden Maubara innan han med stora vedermödor lyckas ta sig vidare till Balibo. Då och då

visas tillbakablickar på journalisternas arbete – bl.a. när Greg Shackleton skriver "Australia" på huset gruppen stannar i för den egna säkerheten. Attacken mot dem och deras försök att skydda sig genom att låsa in sig i huset visas. En av journalisterna går sedan ut för att säga vilka de är, men kort därefter skjuts alla ihjäl.

Horta reser med East och uppmanar honom att inte åka till Balibo, eftersom det är för farligt. Nu uppstår ett slagsmål mellan dem och båda hamnar i simbassängen. East står på sig och tar sig till Balibo, där han finner blodstänk på väggarna i huset där journalisterna vistades. Sedan reser han tillbaka till Dili, där han är den ende utländske journalisten under den indonesiska invasionen. Indonesiska soldater vet om hans närvaro och medan han håller på att läsa upp en rapport från invasionen för en skrivmaskinist tränger soldater in och börjar skjuta, varefter East förs till Dilis hamn och trots envetna protester skjuts ihjäl.

Filmens innehåll motsvarar det mesta jag känner till om händelsen, men grälet mellan Horta och East är en helt ny uppgift. Den otäcka attacken mot journalisterna levandegör det brutala överfallet. Genom att East spelar filmens huvudroll går det också att få en uppfattning om hur han var som människa. Efter Balibo-morden blev Östtimors ställning alltmer utsatt alltmedan omvärlden vände ryggen till. President Gerald Fords och utrikesminister Henry Kissingers besök i Jakarta dagarna före invasionen är omnämnt, men inga regeringsrepresentanter varken från USA eller Australien är med, något som hade varit på sin plats. I slutet framkommer att inga av de skyldiga för morderna i Balibo har ställts inför rätta. Man får se när Horta representerade Östtimor i FN och när han återvände till hemlandet 1999. Sammanfattningsvis är filmen sevärd genom att den presenterar Balibo-morden och Easts försök att reda ut händelsen och rapportera från Östtimor på ett fångslande sätt.

Gabriel Jonsson